

2.13 Zhrnutie poznatkov z kinematiky

V nasledujúcich tabuľkách sú uvedené a prehľadne usporiadané základné poznatky z kinematiky. Pomôžu vám zopakovať a utriediť si získané vedomosti.

Kinematika

určovanie polohy a jej zmien

v závislosti od času

Druhy mechanického pohybu

premiestňovanie (translácia)
otáčanie (rotácia)
obiehajúce (centrálny pohyb)
kmitanie (oscilácia)
vlnenie (undulácia)

Určovanie polohy

vzťažné teleso
vzťažný bod
súradnicová sústava
súradnice
polohový vektor

Pojmy a veličiny

hmotný bod	pohyb
poloha	priamočiary
súradnicová sústava	krivočiary
polohový vektor	rovnomerný
vzdialenosť	nerovnomerný
trajektória	rovnomerný priamočiary
dráha	priamočiary so stálym
zrýchlením	
čas	rovnomerný po kružnici
skaláry, vektory	zložený
skladanie vektorov	zrýchlenie
rýchlosť	tangenciálne,
uhľová	normálové

Definičné vzťahy

okamžitá rýchlosť $\mathbf{v} = \frac{\Delta \mathbf{r}}{\Delta t}$ pre $\Delta t \rightarrow 0$

veľkosť rýchlosti rovnomerného pohybu $v = \frac{\Delta s}{\Delta t} = \frac{s - s_0}{t - t_0} = \text{konšt.}$

okamžité zrýchlenie $\mathbf{a} = \frac{\Delta \mathbf{v}}{\Delta t}$ pre $\Delta t \rightarrow 0$

veľkosť zrýchlenia priamočiareho pohybu $a = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{v - v_0}{t - t_0} = \text{konšt.}$

veľkosť uhlovej rýchlosti rovnomerného pohybu po kružnici $\omega = \frac{\Delta \varphi}{\Delta t} = \frac{\varphi - \varphi_0}{t} = \text{konšt.}$

Fyzikálne veličiny

Veličiny vyjadrujú

vlastnosti
stavy
zmeny

Znaky veličiny

kvalitatívne (druh veličiny)
kvantitatívne (veľkosť veličiny)

Fyzikálne meranie

Porovnávanie meranej veličiny
s meracou jednotkou a
vyjadrenie hodnoty veličiny

Hodnota veličiny

$$x = \{x\} \cdot [x]$$

hodnota = číselná hodnota · jednotka

Vzťah medzi veličinami veličinová rovnica

napr. $s = v t$

Definičný vzťah veličinová rovnica

napr. $v = \frac{s}{t}$

Medzinárodná sústava jednotiek Základné a odvodené jednotky

Medzinárodná sústava jednotiek (SI)

Základné jednotky

kilogram	kg	(hmotnosť m)
meter	m	(dĺžka l)
sekunda	s	(čas t)
ampér	A	(prúd I)
kelvin	K	(teplota T)
kandela	cd	(svietivosť I)
mol	mol	(látkové množstvo n)

Ovodené jednotky Definičné vzťahy Príklady

hustota	$\rho = \frac{m}{V}$	$[\rho] = \text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$
rýchlosť	$v = \frac{s}{t}$	$[\rho] = \text{m} \cdot \text{s}^{-1}$
práca	$W = F \cdot s$	$[W] = \text{N} \cdot \text{m} = \text{J} (\text{joule})$

Vzťahy medzi veličinami v kinematike

sú vyjadrené veličinovými rovnicami.
Čas je nezávisle premenná veličina

Rovnomerný pohyb $|v| = v = \text{konšt.}$

všeobecne

závislosť dráhy od času $s = s_0 + v(t - t_0)$

rovnomerný pohyb po kružnici

závislosť uhla od času $\varphi = \varphi_0 + \omega t$

rýchlosť (obvodová rýchlosť)
a uhlová rýchlosť

$$v = r \omega$$

$$v = \frac{2\pi r}{T} = 2\pi r f \quad \omega = \frac{2\pi}{T} = 2\pi f$$

normálové (dostredivé zrýchlenie) $a_d = \frac{v^2}{r} = r\omega^2$

Nerovnomerný pohyb $v \neq \text{konšt.}, a \neq 0$

Nerovnomerný pohyb so stálym zrýchlením

$v \neq \text{konšt.}, |a| = \text{konšt}$

zrýchlenie

$$a = a_t + a_n$$

(a_t - tangenciálne, a_n - normálové)

závislosť dráhy od času $s = s_0 + v_0 t + \frac{1}{2} a t^2$

závislosť rýchlosti od času $v = v_0 + at$
priamočiary pohyb $a = \text{konšt.}$

rovnomerne zrýchlený $a > 0$

rovnomerne spomalený $a < 0$

Zložený pohyb - skladanie rýchlostí

$$v = v_1 + v_2 + \dots + v_n$$

Prezentacia